

Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında İşsizlik Sigortasının İncelenmesi

Serhan Baykal

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Yöneticisi, serhanbaykal@hotmail.com

ORCID:0000-0002-2772-9919

Faruk Sarı

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Yöneticisi, faruk.sari@gmail.com

ORCID:0000-0002-2792-9817

Güllü Arslan

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Yöneticisi, gularslan.4290@gmail.com

ORCID:0000-0002-2714-9886

Özet

Bu çalışma içerisinde sosyal devletin gerekliliği biçimde 2000'den sonra Türkiye'de fiilî biçimde uygulanmakta bulunan işsizlik sigortasının koşulları ve yöntemi irdelenerek var bulunan durum konusunda açıklamalarda bulunulmuştur. İşsizlik sigortası, esas gayesi bulunan işsizlik ödeneği sağlamanın yanı sıra son dönemlerde istihdam oranının artırılmasını teşvik eden düzenleme ve değişikliklere de mühim düzeyde kaynaklar destek sağlamaktadır. Ayrıca çalışmada işsizlik sigortasının kapsamı bütüncül tarzda ele alınmak

suretiyle sistemden yararlanma koşulları, sistemin artı ve eksi yönleri ve sisteme neden gerek duyulduğu hakkında incelemelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kurumları, İşsizlik Sigortası, İşsizlik Sigortası Fonu

Examination of the Scope, Conditions and Benefits of Unemployment Insurance in Educational Institutions

Abstract

In this study, explanations were made about the existing situation by examining the conditions and method of unemployment insurance that was actually applied in Turkey after 2000 as a requirement of the social state. In addition to providing unemployment benefits, which is its main purpose, unemployment insurance also provides significant financial support for regulations and changes that have recently encouraged increasing the employment rate. In addition, in the study, the scope of unemployment insurance was considered in a holistic manner and reviews were made about the conditions for using the system, the pros and cons of the system and why the system is needed.

Key Words: Educational Institutions, Unemployment Insurance, Unemployment Insurance Fund

Giriş

Günümüze yakın bir dönem şeklinde nitelenebilecek bir zaman diliminde, Türkiye’de 1999’da İşsizlik Sigortası Kanunu’yla yürürlüğe giren İşsizlik Sigortası sistemi fiilen 2000’den sonra uygulamaya başlanmıştır. İşsiz kalanlara İşsizlik Sigortası Fonu’ndan gerçekleştirilen demelereyse 2002’den sonra başlanılmıştır (Okutan, 2021).

İşsizlik sigortası kapsamında zaman ile uygulamada ve yöntemde bazı değişiklik ve düzenlemeler olmuştur. Türkiye’de işsizlik sigortası işçiler, iş verenler ve kamu desteğinin içinde yer aldığı maliye düzeninin bulunduğu kapsamdadır (Aylin, 2021).

İşsizlik sigortası kapsamında İşsizlik Sigortası Fonu son yıllarda istihdamın arttırılmasını teşvik eden düzenlemelere önemli lde kaynak katkısı sağlaması yönüyle de dikkat çekmektedir (Serinken, 2020).

2021 yılı itibarıyla İşsizlik Sigortası Fonu yaklaşık 155 milyar TL ile önemli bir büyüklüğe

ulaşmıştır. İşçiler, iş veren ve devletten alınan primler ile diğer gelir kalemlerinin toplamından oluşan gelirin, yaklaşık yüzde 15'i şartları sağlayan işsiz bireylere ödenek biçimde verilmektedir (İŞKUR İşsizlik Sigortası Bülteni, 2021).

Ülkemizde edilgen istihdam politikalarından biri bulunan bu uygulamanın istihdamı artırıcı yönde tesirinin olması amacı ile işe yerleştirme ve mesleki eğitim sağlama gibi özellikleri bulunmaktadır. Ancak, zaman zaman uygulanan politikalar sonucu Fonun kaynakları başka alanlarda da (Örnek GAP) kullanılmıştır (Kalkınma Planı, 2020).

İşsizlik sigortası yalnızca işsiz bulunan kişilere değil, iş sahibi bulunan kişilere de önemli bir güvence sağlayan bir mekanizma biçimde karşımıza çıkmaktadır. Zira şu an mevcut durumda iş sahibi konumunda bulunan bu kişilerin ilerleyen süreç içerisinde işsiz kalmayacaklarının bir garantisi bulunmamaktadır ve böyle bir garanti de söz konusu değildir.

İşsizlik Sigortasının Kavramsal Çerçevesi

Kuramsal çerçevede İşsizlik sigortası kavramı birçok biçimde tanımlanabilmektedir. İstihdamı geliştirmeye yönelik uygulanan edilgen istihdam politikalarından biri bulunan işsizlik sigortası, çalışma istek ve yeterliliğinde olduğu halde, kendi isteği ve iradesi dışında işsiz kalan bireylerin uğrayacağı gelir kaybının belirli bir miktarının belirlenen süre içinde karşılanmasını amaçlayan ve prim esasına dayalı bir programdır (Okutan, 2021).

Küresel anlamda dünyanın sanayi ve teknik gelişmelere paralel biçimde özellik ile eğitim kurumlarında istihsal tesiri biçimde işçilerin sağlıklı ve güvenle çalışmasının sağlanması günümüzün en önemli sorunlarından birisi biçimde karşımıza çıkmaktadır (Hatep, 2016).

İş sağlığı açısından eğitim kurumlarında güvenli olmayan çalışma ortamı, dikkatsiz veyahut uygun olmayan davranış sonucunda meydana gelen iş kazası, iş ortamı şartlarından kaynaklanan ve fark edilemeyen meslek hastalığının meydana gelmesi ile iş sağlığı ve güvenliği tanımı sıkça gündem konusu gelmiştir (Artün, 2018).

İşçiler üstündeki beden, ruh ve sosyal tesirler gözönüne alınmak suretiyle iş sağlığı ve güvenliği işçilerin sıhhat şartının muhafazası ve iş şartının gelişmesi üstüne gerçekleşen kavramların başında gelmektedir (Dururdu, 2016).

İş sağlığı ve güvenliği tanımı, akademi ve bilimsellik içeren tehlike ve riskli etkenlerin ortaya çıkarılması ve bunlara dönük tedbirlerin yapımı işlemleri içerisinde barındıran bir unsurdur (Sarıkaya ve Oflu, 2018).

Genel anlamda işsizlik sigortasının içeriği riskleri asgarıye indirme, korunma tedbirlerini ve korunma hissini geliştirme, işçi ve ailesi eğitim kurumları ve tüm sorumluların yükümlüklerinin azaltılması ve bunun ile beraber kamu ekonomi düzenine de verdiği hasarları bilecek gayeler içerisinde yer almaktadır (ztemur, 2019; Özkılınç, 2018).

Sihhat ile, motivasyon ile ve üretkenlik ile iş gücü ülke geleceği açısından sosyoekonomik unsurdur. İş mekanındaki tehlikenin engelenmesi veyahut işçilerin bu tehlikeye dönük korunulması yeterlice bulunmamaktadır (Batum, 2018).

Eğitim kurumları başta olmak üzere işçinin sağlığı tüm meslek türlerinde, fizikî, ruh ve sosyokültürel hlin en st seviyede devamlılığını sağlayabilecek biçimde sürdürülmesi, psikoloji ve fizyoloji özeliğine göre müsait konumlara yerleştirilmesini gerektirmektedir (Balakalı, 2019).

Eğitim kurumları başta olmak üzere aynı biçimde işçinin gvenliğiyse, iş hayatında üretimlerden kaynaklanmakta bulunan tehlike ve sihhate hasarlı şartlardan işçilerin korunması amacı ile gerçekleşen düzgün iş şeklinde tanımlanmaktadır (Avşarlı, 2018).

İş sağlığı ve güvenliği açısından işçinin iş sağlığı makul bir hayat çevresi için gereklilik gösteren sihhat kuralını inceler iken, istikrar unsurunu işçilerin hayatına ve vücudunun bütününe dönük tehlikenin meydana kalkmasını amaçlamaktadır (Gmnah, 2019).

Yaşam koşullarının değişkenliği açısından için tüm vetiresini tesirleyen husus iş sağlığı ve güvenliği kavramının bileşimi işçilerin hayatını etkilediği için üstün ehemmiyete sahiptir (Işık, 2016).

İşsizlik Sigortasının zellikleri

Diğer sigorta türlerinden ayrılan işsizlik sigortasının özellikleri arasında şunları sıralamak mümkündür:

a. İşsizlik risklerini karşılama

- b. Mecburi olma
- c. Primler ödemek koşulu
- d. Devlet tarafından oluşturulması
- e. Devlet tarafından kontrolünün sağlanması
- f. İşsizlik Sigortası Fonu'ndan faydalananların tekrar yerleştirilebilmesi amacı ile çalışmaların yürütülmesi (Yeni Ekonomi Programı, 2020).

İşsizlik Sigortasının Yararları

İşsizlik sigortasının faydaları aşağıdaki biçimdedir:

- a. İşsizlik süresince düzenli sağlanan gelirlerle kişinin ve ailesinin geçimine ve beslenmesine destek sunar.
- b. Sosyal devletin ilkeselliği gereği toplumun içersinde gelirlerin adilce dağıtımını sağlar.
- c. Yetkin bir biçimde işlere yerleştirilme uygulaması ile iş gücü açısından verimliliğin artırılmasını sağlar.
- d. İşsiz kişilerin satın alım kuvvetini arttırmak suretiyle taleplerin olumsuzca etkilenmemesine imkan bulunur.
- e. İşsizlik sigortası durumunda meydana gelen mühim miktarda bulunan fonların verimliliği yüksek bulunan yatırım araçlarına yönlennesini sağlar.
- f. İşsiz kişilere verilmesi gerekli bulunan iş gücünün nitelik ve verimliliğinin artırılmasını sağlar.
- g. Sigortalının işlenebilmesi amacı ile merkezde ve teşkilattaki birimlerde istihdam oranının artırılmasına sağlar.
- h. Kayıtdışı istihdam oranının azaltımına destek sağlamak sureti ile işçilerin primlerini ödemelerine destek olur.
- 1. İş gücü piyasalarına dönük veritabanı oluşturulmak sureti ile nitelikli ve düzgün verilerin derlenmesini sağlar.

j. İşsizlik sigortası uygulamaları çerçevesinde bireye meslek altyapısı ve niteliğine yönelik bilgilendirme sağlar.

k. Bireyin disiplinliliğini ve niteliğini arttırmak suretiyle iş disiplini çerçevesinde çalışmasına yardımcı olur (Aydın, 2021).

Bu biçimde ekonomik anlamda verim de artacaktır. Ayrıca keyfi biçimde iş değişimlerinin önlenmesi ile bireyler daha fazla tecrübe sahibi olacak ve nitelikleri artacaktır.

İşsizlik Sigortasının Zararları

İşsizlik sigortasının zararları aşağıdaki biçimdedir:

a. İşsizlik sigortası uygulaması koşulları sağlamış bulunan bireylere farklı ve taze iş sağlama imkanı yakaladır.

b. İşsizlik sigortası uygulaması bireylerin işteki iş yapma isteğini azaltmak suretiyle bu durumu istismarca kullanmasına neden olabilir.

c. İşçi işsizlik sigortası uygulaması için prim ödediği için kurumsal anlamda gelirinde azalma olabilecektir.

d. İş verenler işsizlik sigortası uygulaması primlerine destekte bulunduğu için maliyeti artabilmektedir.

e. İş gücü piyasalarında denetimsel mekanizmalar düzgünce işlemediğinden bu sigortadan gelirler sağlanabilir.

f. İşsizlik Sigortası Fonu'nda gelirlerin ve giderlerin dengesi sağlanamaz ise fonsal açıklar oluşabilir.

g. İşsizlik Sigortası Fonu'nun denediğinde üst limit ödeme uygulamaları reel gelirlerin kaybını karşılayamayabilir (Güngör, 2020).

İşsizlik Sigortası Fonu'na ayrılan kaynak oranları, yalnızca işsizlik ödemesine ayrılırsa ödemelerin yapıldığı kesimlerde tüketimler artacaktır (Aydın, 2021).

Sonuç

İş sağlığı ve güvenliği kapsamında işsizlik sigortasının eğitim kurumları çerçevesinde incelendiği bu çalışmada söz konusu sigortanın kavramsal kapsamı dışında faydalarına ve zararlarına da ayrıca değinilmiştir.

İşçilerin çalışma ortamları incelendiğinde, işçilerin çalışma esnasında değişik sebeplerden kaynaklanan sağlığa zarar verecek iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olumsuzluklara sebep bulunan fizikî çevresel tesirler gibi pek çok unsurlardan kaynaklandığını göstermektedir.

Eğitim kurumlarında güvenli olmayan çalışma ortamı, dikkatsiz veyahut uygun olmayan davranış sonucunda meydana gelen iş kazası, iş ortamı şartlarından kaynaklanan ve fark edilemeyen meslek hastalığının meydana gelmesi ile iş sağlığı ve güvenliği tanımı sıkça gündem konusu gelmiştir.

İşsizlik sigortasının eğitim kurumları çerçevesinde bakıldığında iş sağlığı ve güvenliği işçiler üstündeki beden, ruh ve sosyal tesirler gözönüne alınmak suretiyle işçilerin sıhhat şartının muhafazası ve iş şartının gelişmesi üstüne gerçekleşen kavramların başında gelmektedir.

Bu yönüyle de işsizlik sigortası yalnızca işsiz bulunan kişilere değil, iş sahibi bulunan kişilere de önemli bir güvence sağlayan bir mekanizma biçimde karşımıza çıkmaktadır. Zira şu an mevcut durumda iş sahibi konumunda bulunan bu kişilerin ilerleyen süreç içerisinde işsiz kalmayacaklarının bir garantisi bulunmamaktadır ve böyle bir garanti de söz konusu değildir.

Bu çerçevede iş sağlığı ve güvenliği tanımının ana gayesi iş esnasında işçilerin sıhhatine hasar verecek şartlardan korunma ve istihsal devamlılığını sağlama ile beraber verimliliği artırmak amaçlanmaktadır. Riskleri minimum düzeye indirme, korunma tedbirlerini ve korunma hissini geliştirme, işçi ve ailesi eğitim kurumları ve tüm sorumluların yükümlüklerinin azaltılması ve bunun ile beraber kamu ekonomi düzenine de verdiği hasarları bilecek gayeler içerisinde yer almaktadır.

Kaynakça

Aylin, N., Özdemir, M., T. Eren, “İşsizlik Sigortası Hedef Programlaması ve ANP Yöntemi İle Problemi Çözümü”, International Journal of Research and Development, 1,2 - 6, 2020.

Bakır, M. A. İşsizliğin Sosyal ve Ekonomik Boyutları, Nobel Basımevi, Ankara, 2019.

Deveci, M., Demirel S., ÖzSungur E. “İşsizlik Problemleri İçin Ölçek Geliştirme ve Uygulama Önerileri”, Journal of Natural Gas Science, 1 - 14, 28, 2015.

Eryıldız, E. K. “Gelişmiş Ülkelerde İşgücü Piyasası Modeli”, Journal of the Faculty of Architecture of Gazi University, Cilt 31, No 2, 263 – 276, 2016.

Güngör, İ. İş Aramanın Etkin Kullanılması (Modeller ve Uygulamalar), Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

İncir, G. İşyerlerinde İşçi Çalıştırılması, Milli Prodüktivite Yayınları, İstanbul, 2016.

Kazanas, T. İş Bulma Sistemleri, Noel Yayınları, İstanbul, 2009.

Küçüksille, E. U. İş ve Çalışma Planlanması: İşyerlerinde Uygulanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2007.

Okutan, H. İşsizlik Sigortasının Temel İlkeleri, İzmir İleri Teknoloji Enstitüsü Yayınları, İzmir, 2018.

Özdamar, M. İşsizlik Sigortasının Kullanılması, Orfeus Yayınları, Ankara, 2008.

Özer, Y. A. Çok Katmanlı İşyerlerinde Kullanılan Modern Teknolojiler, Fırat Yayıncılık, Elazığ, 2017.

Özkan, M. S. Çalışma Kontrol Sistemlerinde Modelleme Hedef Programlama, Ekin Kitabevi, İstanbul, 2019.

Serinken, M. “İşsizlik Modellemesinde Yaşanan Problemler”, Akademik İşletme Dergisi, 48 – 51, 2019.

Sungur, B. “İşsizlik İçin Tamsayı Programlama Modeli”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24, 2, 23 - 31, 2019.

Şen, Z. K. İşsizlik Sigortasından Yararlanma Yöntemleri: Çağdaş Teknikler, Su Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017.